

URZĄD MARSZAŁKOWSKI
WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO
W OLSZTYNIE

ANALIZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO W UJĘCIU POMOCY SPOŁECZNEJ ZA ROK 2018

Opracowanie:

Biuro ds. pomocy i integracji społecznej
Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej
Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie
Olsztyn, czerwiec 2019 rok

Spis treści

Wstęp	3
I. Natężenie korzystania ze świadczeń z pomocy społecznej w województwie warmińsko-mazurskim w roku 2018.....	4
II. Powody korzystania ze świadczeń z pomocy społecznej przez mieszkańców województwa w roku 2018.....	8
III. Podsumowanie	11
IV. Załączniki:	
1. Rzeczywista liczba osób, rodzin i osób w rodzinach objętych pomocą społeczną. Świadczenia przyznane przez ops/pcpr województwa warmińsko-mazurskiego w ramach zadań zleconych i własnych w 2018 roku – ZBIORÓWKA	13
1.1. Rzeczywista liczba osób, rodzin i osób w rodzinach objętych pomocą społeczną. Świadczenia przyznane przez OŚRODKI POMOCY SPOŁECZNEJ województwa warmińsko-mazurskiego w ramach zadań zleconych i własnych w 2018 roku	14
1.2 Rzeczywista liczba osób, rodzin i osób w rodzinach objętych pomocą społeczną. Świadczenia przyznane przez POWIATOWE CENTRA POMOCY RODZINIE województwa warmińsko-mazurskiego w ramach zadań zleconych i własnych w 2018 roku.....	18
2. Rzeczywista liczba osób, rodzin i osób w rodzinach objętych pomocą społeczną. Świadczenia przyznane przez ops/pcpr województwa warmińsko-mazurskiego w ramach zadań zleconych w 2018 roku – ZBIORÓWKA	19
2.1. Rzeczywista liczba osób, rodzin i osób w rodzinach objętych pomocą społeczną. Świadczenia przyznane przez OŚRODKI POMOCY SPOŁECZNEJ województwa warmińsko-mazurskiego w ramach zadań zleconych w 2018 roku	20
2.2. Rzeczywista liczba osób, rodzin i osób w rodzinach objętych pomocą społeczną. Świadczenia przyznane przez POWIATOWE CENTRA POMOCY RODZINIE województwa warmińsko-mazurskiego w ramach zadań zleconych w 2018 roku.....	24
3. Rzeczywista liczba osób, rodzin i osób w rodzinach objętych pomocą społeczną. Świadczenia przyznane przez ops/pcpr województwa warmińsko-mazurskiego w ramach zadań własnych w 2018 roku – ZBIORÓWKA	25
3.1. Rzeczywista liczba osób, rodzin i osób w rodzinach objętych pomocą społeczną. Świadczenia przyznane przez OŚRODKI POMOCY SPOŁECZNEJ województwa warmińsko-mazurskiego w ramach zadań własnych w 2018 roku.....	26
3.2. Rzeczywista liczba osób, rodzin i osób w rodzinach objętych pomocą społeczną. Świadczenia przyznane przez POWIATOWE CENTRA POMOCY RODZINIE województwa warmińsko-mazurskiego w ramach zadań własnych w 2018 roku.....	30
4. Ludność województwa warmińsko-mazurskiego objęta świadczeniami z pomocy społecznej w roku 2018, z uwzględnieniem powodów przyznania świadczeń, określonych w art. 7 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. <i>o pomocy społecznej</i>	31
4.1., 4.1.1., 4.1.2. Ubóstwo: ops/pcpr/zbiorówka.....	32
4.2., 4.2.1., 4.2.2. Sieroctwo: ops/pcpr/zbiorówka.....	38
4.3., 4.3.1., 4.3.2. Bezdomność: ops/pcpr/zbiorówka.....	44

4.4., 4.4.1., 4.4.2. Potrzeba ochrony macierzyństwa: ops/pcpr/zbiorówka.....	50
4.5., 4.5.1., 4.5.2. Wielodzietność: ops/pcpr/zbiorówka.....	56
4.6., 4.6.1., 4.6.2. Bezrobocie: ops/pcpr/zbiorówka.....	62
4.7., 4.7.1., 4.7.2. Niepelnosprawność: ops/pcpr/zbiorówka.....	68
4.8., 4.8.1., 4.8.2. Długotrwała lub ciężka choroba: ops/pcpr/zbiorówka.....	75
4.9., 4.9.1., 4.9.2. Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego: ops/pcpr/zbiorówka.....	81
4.10., 4.10.1., 4.10.2. Rodziny niepełne: ops/pcpr/zbiorówka.....	87
4.11., 4.11.1., 4.11.2. Rodziny wielodzietne: ops/pcpr/zbiorówka.....	93
4.12., 4.12.1., 4.12.2. Przemoc w rodzinie: ops/pcpr/zbiorówka.....	99
4.13., 4.13.1., 4.13.2. Potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi: ops/pcpr/zbiorówka.....	105
4.14., 4.14.1., 4.14.2. Alkoholizm: ops/pcpr/zbiorówka.....	111
4.15., 4.15.1., 4.15.2. Narkomania: ops/pcpr/zbiorówka.....	117
4.16., 4.16.1., 4.16.2. Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego: ops/pcpr/zbiorówka.....	123
4.17., 4.17.1., 4.17.2. Trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą: ops/pcpr/zbiorówka.....	129
4.18., 4.18.1., 4.18.2. Zdarzenie losowe: ops/pcpr/zbiorówka.....	135
4.19., 4.19.1., 4.19.2. Sytuacja kryzysowa: ops/pcpr/zbiorówka.....	141
4.20., 4.20.1., 4.20.2. Kłęska żywiołowa lub ekologiczna: ops/pcpr/zbiorówka.....	147

Wstęp

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie dokonał analizy problemów społecznych województwa za rok 2018 ze szczególnym uwzględnieniem liczby rodzin i osób w tych rodzinach objętych świadczeniami z systemu pomocy społecznej, jak również najczęstszych powodów udzielanego wsparcia.

Analizę przeprowadzono w oparciu o dane statystyczne ze wszystkich ośrodków pomocy społecznej oraz powiatowych centrów pomocy rodzinie województwa zawartych w formularzu sprawozdawczym MRPiPS-03 za 2018 rok. Dane pobrane zostały z Centralnej Aplikacji Statystycznej znajdującej się w zasobach informatycznych Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

Ocena materiałów źródłowych pozwala na stwierdzenie, że świadczenia z pomocy społecznej na terenie województwa warmińsko-mazurskiego udzielane były zgodnie z celami i zasadami określonymi w ustawie *o pomocy społecznej*.

Wysokość oraz zasady wypłacanych świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej w roku 2018 regulowane były:

1. ustawą z dnia 12 marca 2004 roku *o pomocy społecznej* (Dz. U. z 2018 poz. 1508, ze zm.),
2. rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 11 lipca 2018 r. *w sprawie zweryfikowanych kryteriów dochodowych oraz kwot świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej* (Dz.U. z 2018 r. poz. 1358) ,
3. aktami wykonawczymi do ustawy o pomocy społecznej.

Od roku 2004 świadczenia z pomocy społecznej finansowane są w głównej mierze ze środków własnych budżetów gmin i powiatów. Poziom pomocy oferowanej mieszkańcom zależy więc z jednej strony od zasobności lokalnych budżetów, a z drugiej od priorytetów gminnych i powiatowych strategii rozwiązywania problemów społecznych.

Na potrzeby niniejszej analizy przyjęto, iż liczba mieszkańców województwa /powiatu /gminy objętych świadczeniami pomocy społecznej to łączna liczba osób w rodzinach, w których przynajmniej jedna osoba otrzymała wsparcie z systemu pomocy społecznej w formie decyzji (niezależnie od jej rodzaju czy formy).

I. Natężenie korzystania ze świadczeń z pomocy społecznej w województwie warmińsko-mazurskim w roku 2018:

Na terenie województwa w roku 2018 (bez względu na rodzaj, formę oraz źródło finansowania) świadczeniami z pomocy społecznej realizowanymi przez ośrodki pomocy społecznej i powiatowe centra pomocy rodzinie objęto **57.014 rodzin**, a w tych rodzinach **131.776 osób**. W skali całego województwa stanowi to **9,22% mieszkańców** (92 osoby/1.000 mieszkańców województwa). Liczba ta obejmuje świadczenia realizowane przez ops-y i pcpr-y zarówno w ramach ustawowych zadań własnych jak i zleconych.

Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenia (bez względu na rodzaj, formę oraz źródło finansowania) wyniosła w roku 2018 w regionie **83.111**. W skali całego województwa stanowi to **5,82% mieszkańców** (58 osób/1.000 mieszkańców województwa).

Porównanie liczby rodzin oraz liczby osób w rodzinach objętych świadczeniami pomocy społecznej w województwie warmińsko-mazurskim w roku 2018 w stosunku do roku 2017 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 1. Rzeczywista liczba rodzin oraz liczba osób w rodzinach objętych świadczeniami z pomocy społecznej w województwie warmińsko-mazurskim w roku 2018 w porównaniu do roku 2017

1.	Świadczenia przyznane w ramach zadań zleconych i zadań własnych /bez względu na rodzaj, formę, liczbę oraz źródło finansowania/	liczba rodzin objętych świadczeniami		% zmian	liczba osób w rodzinach objętych świadczeniami		% zmian
		2017	2018	2018/2017	2017	2018	2018/2017
		61 979	57 014	-8,01%	145 742	131 776	-9,58%
2.	Świadczenia przyznane w ramach zadań zleconych /bez względu na ich rodzaj, formę i liczbę/	liczba rodzin objętych świadczeniami		% zmian	liczba osób w rodzinach objętych świadczeniami		% zmian
		2017	2018	2018/2017	2017	2018	2018/2017
		629	530	-15,74%	1 098	838	-23,68%
3.	Świadczenia przyznane w ramach zadań własnych /bez względu na ich rodzaj, formę i liczbę/	liczba rodzin objętych świadczeniami		% zmian	liczba osób w rodzinach objętych świadczeniami		% zmian
		2017	2018	2018/2017	2017	2018	2018/2017
		61 808	56 724	-8,23%	145 614	131 358	-9,80%
4.	% ludności województwa korzystającej ze świadczeń pomocy społecznej w stosunku do wszystkich mieszkańców województwa	Rok 2017: 10,16% Rok 2018: 9,22%					

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zawartych w formularzu sprawozdawczym MRPiPS-03 (Dział 3) dla województwa warmińsko-mazurskiego za 2017 r. i 2018 r.

Analizując **dane w podziale na powiaty** województwa warmińsko-mazurskiego dotyczące natężenia korzystania ze świadczeń pomocy społecznej w roku 2018 (bez względu na rodzaj, formę oraz źródło finansowania), można zauważyć:

/szczegółowe dane obrazuje załącznik nr 1/

Powiatami o **najwyższym procencie** ludności objętej pomocą społeczną w stosunku do ogółu mieszkańców powiatu były :

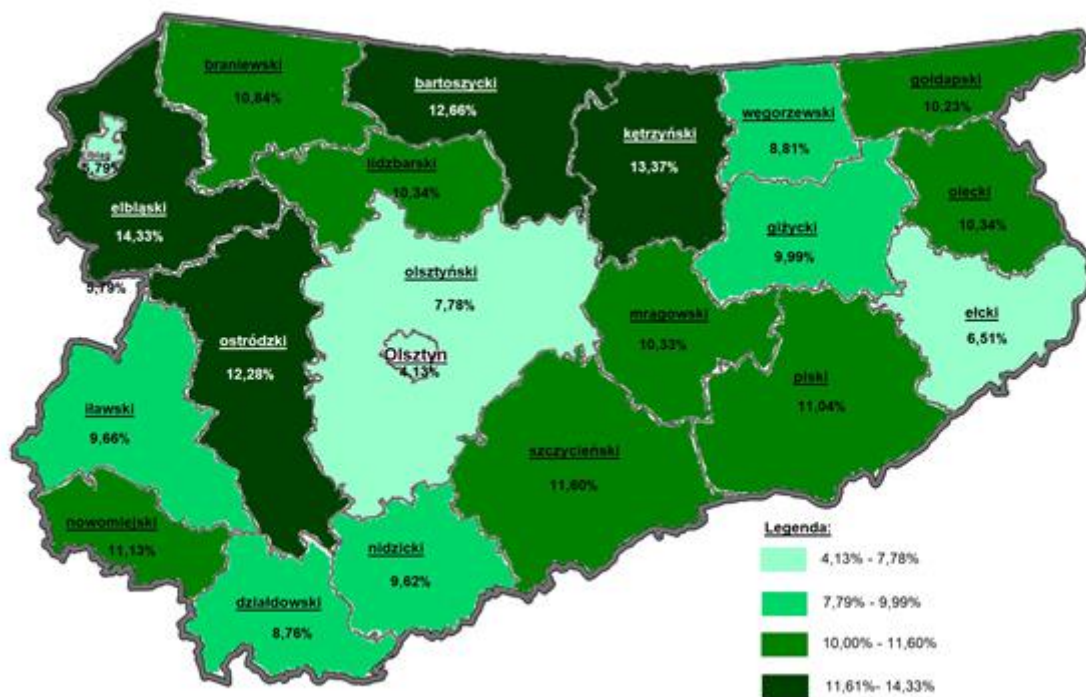
- powiat elbląski – **14,33% (8.249 osób)**,
co stanowi 143 osoby/1.000 mieszkańców powiatu;
- powiat kętrzyński – **13,37% (8.410 osób)**,
co stanowi 134 osoby/1.000 mieszkańców powiatu;
- powiat bartoszycki – **12,66% (7.332 osoby)**,
co stanowi 127 osób/1.000 mieszkańców powiatu.
- powiat ostródzki – **12,28% (12.865 osób)**,
co stanowi 123 osoby/1.000 mieszkańców powiatu.
- powiat szczycieński – **11,60% (8.110 osób)**,
co stanowi 116 osób/1.000 mieszkańców powiatu;
- powiat nowomiejski – **11,13% (4.899 osób)**,
co stanowi 111 osób/1.000 mieszkańców powiatu.

Powiatami o **najniższym procencie** ludności objętej pomocą społeczną w stosunku do ogółu mieszkańców powiatu były:

- miasto na prawach powiatu Olsztyn – **4,13% (5.040 osób)**,
co stanowi 41 osób/1.000 mieszkańców;
- miasto na prawach powiatu Elbląg – **5,79% (6.956 osób)**,
co stanowi 58 osób/1.000 mieszkańców;
- powiat ełcki – **6,51% (5.950 osób)**,
co stanowi 65 osób/1.000 mieszkańców powiatu;
- powiat olsztyński – **7,78% (9.799 osób)**,
co stanowi 78 osób/1.000 mieszkańców powiatu;
- powiat działdowski – **8,76% (5.733 osób)**,
co stanowi 88 osób/1.000 mieszkańców powiatu.
- powiat węgorzewski – **8,81% (2.015 osób)**,
co stanowi 88 osób/1.000 mieszkańców powiatu.

Mapka nr 1 prezentuje liczbę osób w rodzinach objętych pomocą społeczną w ramach świadczeń przyznanych przez ośrodki pomocy społecznej i powiatowe centra pomocy rodzinie województwa warmińsko-mazurskiego w 2018 roku.

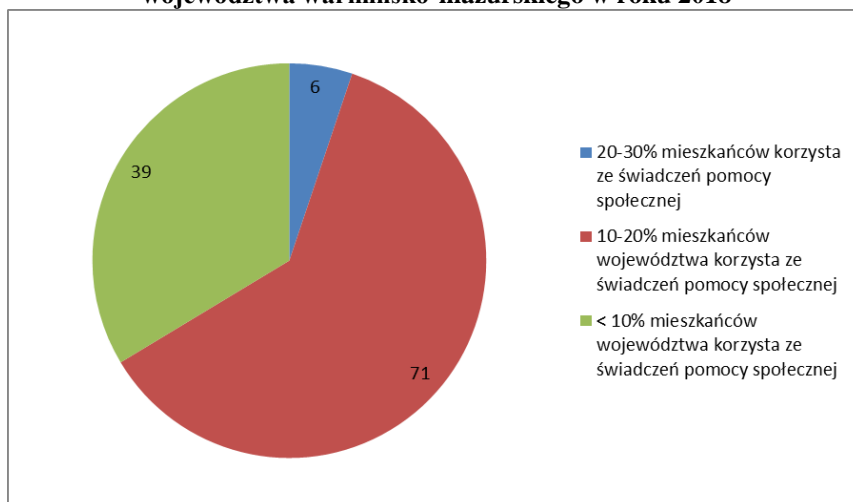
Mapa 1. Liczba osób w rodzinach korzystających ze świadczeń z pomocy społecznej w 2018 roku w podziale na powiaty

Źródło: MRPiPS-03 za 2018 rok

Na rysunku nr 1 pokazano natężenie korzystania ze świadczeń z pomocy społecznej na poziomie gmin województwa warmińsko-mazurskiego. W roku 2018 żaden samorząd nie przekroczył 30% mieszkańców gminy objętych pomocą społeczną. W 6 gminach odnotowano przedział 20-30%, zaś w największej liczbie samorządów lokalnych – tj. w 71 gminach województwa warmińsko-mazurskiego, liczba mieszkańców objętych świadczeniami wyniosła od 10 do 20%. Mniej niż 10% ludności danej gminy pobierało świadczenia z pomocy społecznej w 39 samorządach.

Rysunek 1. Natężenie korzystania ze świadczeń z pomocy społecznej w gminach województwa warmińsko-mazurskiego w roku 2018

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zawartych w formularzu sprawozdawczym MRPiPS-03 za 2018 r.

Poniższa tabela odnosi się do ww. danych w porównaniu do roku poprzedniego.

Tabela 2. Natężenie korzystania ze świadczeń pomocy społecznej w 116 gminach województwa warmińsko-mazurskiego w roku 2017 i 2018

% mieszkańców gminy korzystających ze świadczeń pomocy społecznej	Liczba gmin w województwie	
	2017	2018
> 30%	0	0
20-30%	12	6
10-20%	68	71
<10%	36	39

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zawartych w formularzu sprawozdawczym MRPiPS-03 za 2017 r. i 2018 r.

Analizując szczegółowo dane w podziale na gminy województwa warmińsko-mazurskiego dotyczące natężenia korzystania ze świadczeń pomocy społecznej w roku 2018 (bez względu na rodzaj, formę oraz źródło finansowania), można zauważyć iż:

/szczegółowe dane obrazuje załącznik nr 1/

Gminami o najwyższym procencie ludności objętej pomocą społeczną w stosunku do ogółu mieszkańców gminy były:

- gmina wiejska Kętrzyn – **26,83% (2.209 osób)**,
co stanowi 268 osób/1.000 mieszkańców gminy;
- gmina Wydminy – **26,05% (1.642 osoby)**,
co stanowi 260 osób/1.000 mieszkańców gminy;
- gmina Gronowo Elbląskie – **25,67% (1.316 osób)**,
co stanowi 257 osób/1.000 mieszkańców gminy;
- gmina Grunwald – **25,58% (1.445 osób)**,
co stanowi 256 osób/1.000 mieszkańców gminy.

II. Powody korzystania ze świadczeń z pomocy społecznej przez mieszkańców województwa w roku 2018.

Świadczeń z pomocy społecznej udziela się osobom i rodzinom w szczególności z powodu: ubóstwa, sieroctwa, bezdomności, bezrobocia, niepełnosprawności, długotrwałej lub ciężkiej choroby, przemocy w rodzinie, potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi, potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego (zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych), trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy, trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego, alkoholizmu lub narkomanii, zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej, klęski żywiołowej lub ekologicznej.

1. Uwzględniając przyczyny, z powodu których udzielono mieszkańcom województwa pomocy, **najwyższy procent** stanowiły:

/dane poniższe obrazuje załącznik nr 4/

- **bezrobocie – 4,98%** ludności województwa;
- **długotrwała lub ciężka choroba – 2,83%** ludności województwa;
- **niepełnosprawność – 2,61** ludności województwa;
- **potrzeba ochrony macierzyństwa – 2,24%** ludności województwa;
- **bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego – 2,03%** ludności województwa;
- **ubóstwo* – 4,70%** ludności województwa.

Dominujące powody udzielenia świadczeń wśród osób korzystających z pomocy społecznej w województwie warmińsko-mazurskim w roku 2018 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 3. Liczba osób w rodzinach, którym udzielono pomocy w ramach danego powodu, w stosunku do ogólnej liczby osób, objętych pomocą społeczną w roku 2018.

Lp.	Powody udzielenia świadczeń	Liczba osób w rodzinach, którym udzielono pomocy	% osób, którym udzielono pomocy w ramach danego powodu, w stosunku do ogólnej liczby osób, objętych pomocą społeczną (tj. 131.776 osób)
1.	Bezrobocie	71.212	54,04%
2.	Ubóstwo	67.149	50,96%
3.	Długotrwała lub ciężka choroba	40.462	30,71%
4.	Niepełnosprawność	37.268	28,28%
5.	Potrzeba ochrony macierzyństwa	32.063	24,33%
6.	Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	28.948	21,97%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zawartych w formularzu sprawozdawczym MRPiPS-03 za 2018

W kolejnej tabeli przedstawiono gminy o najwyższej liczbie osób w rodzinach/najwyższym odsetku ludności korzystającej ze świadczeń pomocy¹ z dominujących w województwie warmińsko-mazurskim powodów przyznawania pomocy społecznej w roku 2018.

* Uwaga: ubóstwo, jako samodzielna przesłanka udzielenia świadczeń z pomocy społecznej, nie występuje. Łącznie z ubóstwem musi wystąpić inna przyczyna udzielenia pomocy.

Tabela 4. Gminy o najwyższym odsetku ludności pobierającej świadczenia z tytułu dominujących powodów przyznawania pomocy społecznej w województwie warmińsko-mazurskim w roku 2018

Powód przyznania pomocy społecznej	Lp.	OPS	Liczba osób (w rodzinach)	% ludności korzystającej ze świadczeń pomocy społecznej, w stosunku do ludności poszczególnych gmin	
Bezrobocie	1.	Kętrzyn	GOPS	1 847	22,44%
	2.	Grunwald	GOPS	890	15,76%
	3.	Górowo Iłw.	GOPS	1 047	15,12%
	4.	Barciany	GOPS	913	14,79%
	5.	Dąbrówno	GOPS	616	14,22%
Ubóstwo*	1.	Kętrzyn	GOPS	2 061	25,04%
	2.	Grunwald	GOPS	1 096	19,40%
	3.	Rychliki	GOPS	656	17,08%
	4.	Górowo Ił.	GOPS	1 038	15,02%
	5.	Jedwabno	GOPS	496	13,53%
Długotrwała lub ciężka choroba	1.	Janowiec Kośc.	GOPS	319	9,91%
	2.	Piecki	GOPS	741	9,72%
	3.	Młynary	MGOPS	361	8,13%
	4.	Pasym	GOPS	418	7,83%
	5.	Kurzętnik	GOPS	686	7,51%
Niepełnosprawność	1.	Płoskinia	GOPS	173	6,90%
	2.	Sępól	MOPS	391	6,24%
	3.	Młynary	MGOPS	263	5,92%
	4.	Piecki	GOPS	433	5,68%
	5.	Godkowo	GOPS	172	5,62%
Potrzeba ochrony macierzyństwa	1.	Kurzętnik	GOPS	686	7,51%
	2.	Janowiec Kośc.	GOPS	224	6,96%
	3.	Grunwald	GOPS	382	6,76%
	4.	Sorkwity	GOPS	302	6,59%
	5.	Świątki	GOPS	270	6,58%
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	1.	Grunwald	GOPS	438	7,75%
	2.	Kozłowo	GOPS	358	5,91%
	3.	Szczytno	GOPS	276	5,70%
	4.	Jedwabno	GOPS	193	5,26%
	5.	Świątajno o.	GOPS	206	5,25%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zawartych w formularzu sprawozdawczym MPiPS-03 za 2018 r.

Przeprowadzona analiza wskazuje, iż dominującym czynnikiem przyznania pomocy społecznej w 2018 roku było, tak jak w latach poprzednich, bezrobocie: rok 2016 – 101.453 osoby (61,56% świadczeniobiorców pomocy społecznej); rok 2017 – 83.687 osób (57,42% świadczeniobiorców pomocy społecznej); rok 2018 – 71.212 osób (54,04% świadczeniobiorców pomocy społecznej)

¹ W stosunku do ludności poszczególnych gmin.

Brak zatrudnienia nie pozwala wielu rodzinom i osobom zaspokoić potrzeb niezbędnych do ich samodzielnej egzystencji. Jest również przyczyną występowania dysfunkcji w rodzinach, degradacji społecznej środowisk rodzinnych, a nawet patologii. W miarę przedłużania się okresu pozostawania bez pracy, problemy te zwykle nasilają się i rodzą kolejne.

Na dzień 31 grudnia 2018 r. bezrobotni zarejestrowani w urzędach pracy naszego województwa stanowili 10,4% ogółu osób zawodowo aktywnych, gdzie wartość tego wskaźnika w kraju wynosiła 5,9%. W analogicznym okresie 2017 roku wskaźnik stopy bezrobocia w województwie warmińsko-mazurskim był wyższy – wynosił 11,7% co oznacza, że w 2018 roku stopa bezrobocia zmniejszyła się o 1,3 punktu procentowego. Równoległe, wraz ze spadkiem stopy bezrobocia, nastąpiło także zmniejszenie się liczby mieszkańców objętych świadczeniami z pomocy społecznej (9,19% w roku 2018 wobec 10,16% w roku 2017).

2. Najniższy procent ze względu na przesłanki przyznania pomocy w 2018 roku stanowiły:

- **potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi – 0,00%** ludności województwa;
- **trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą – 0,00%** ludności województwa;
- **kłeska żywiołowa lub ekologiczna – 0,00%** ludności województwa;
- **sieroctwo – 0,00%** ludności województwa;
- **narkomania – 0,02%** ludności województwa;
- **zdarzenie losowe – 0,04%** ludności województwa.

Szczegółowe informacje dot. powodów przyznania świadczeń w podziale na gminy i powiaty zawiera:

Zal. 4 Ludność województwa warmińsko-mazurskiego objęta świadczeniami z pomocy społecznej w roku 2018, z uwzględnieniem powodów przyznania świadczeń, określonych w art. 7 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej.

II. Podsumowanie.

Sytuacja społeczno-gospodarcza województwa warmińsko-mazurskiego od kilku lat systematycznie się poprawia. Pomimo najwyższej w Polsce stopy bezrobocia należy podkreślić, iż z roku na rok liczba osób bezrobotnych w naszym województwie maleje. W grudniu 2018 r. w urzędach pracy zarejestrowano 7,5 tys. osób bezrobotnych, tj. o 10,3% mniej niż przed rokiem.

O poprawie sytuacji mieszkańców Warmii i Mazur świadczy niewątpliwie malejąca liczba osób korzystających z systemu pomocy społecznej. Aczkolwiek dynamika tego spadku jest zróżnicowana. Na przykład, liczba osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu bezrobocia lub ubóstwa maleje szybciej niż ma to miejsce w przypadku osób z niepełnosprawnością bądź dotkniętych długotrwałą lub ciężką chorobą. Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa zmniejszył się w stosunku do 2017 roku o 4,23 punktu procentowego. To samo dotyczy odsetka osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia (spadek o 3,38%). W 2018 roku gospodarstwa jednoosobowe stanowiły prawie 50% wszystkich rodzin korzystających z pomocy społecznej. Wiąże się to niewątpliwie ze wzrostem liczby osób starszych i osób z niepełnosprawnościami, którzy stają się główną grupą świadczeniobiorców pomocy społecznej. Tym samym niektóre przyczyny otrzymywania świadczeń stają się bardziej widoczne w strukturze powodów przyznawania pomocy społecznej (niepełnosprawność, długotrwała i ciężka choroba). W związku z powyższym należy zintensyfikować działania skierowane do tej grupy, takie jak organizowanie opieki środowiskowej nad osobami starszymi w miejscu zamieszkania m.in. z wykorzystaniem środków RPO WiM 2014-2020, tj.: zatrudnienie wykwalifikowanych opiekunek,

angażowanie pomocy sąsiedzkiej, aktywizowanie środowiska lokalnego, wykorzystanie nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych w usługach opiekuńczych np. teleopieki, systemów przywoławczych.

Ważne jest tworzenie większej liczby ośrodków wsparcia dziennego i mieszkań chronionych, dla osób, które są na tyle samodzielne, aby funkcjonować przy umiarkowanym wsparciu i nie są obłożnie chore. Plusem powyższych rozwiązań są ich koszty relatywnie niższe niż opieka w domach pomocy społecznej. Z uwagi na znaczne obciążenie opiekunów osób niesamodzielnych należy propagować tworzenie instytucji opieki „wytchnieniowej” (takich jak Dom Krótkiego Pobytu).

Jednym z podstawowych mierników odzwierciedlających poziom zamożności mieszkańców danego regionu jest wskaźnik zagrożenia ubóstwem relatywnym. Jeszcze w 2015 roku pod względem stopy ubóstwa relatywnego województwo warmińsko-mazurskie, z wartością 25,0%, zajmowało ostatnie miejsce w kraju. W 2017 roku, z wartością 20,7% Warmia i Mazury zajęły natomiast 13. miejsce w kraju pod względem ubóstwa relatywnego. Oznacza to, iż w analizowanym czasie lokata województwa poprawiła się o trzy pozycje. Jest to bardzo pozytywna zmiana, która świadczy o tym, iż pomimo różnych opóźnień rozwojowych, ubóstwo relatywne na Warmii i Mazurach maleje szybciej niż w innych regionach. Wsparciem dla społeczności lokalnej jest rozwój usług społecznych, sprzyjających aktywizacji i zaspokajaniu potrzeb lokalnego środowiska, które mogłyby być świadczone np. w centrach usług społecznych.

Na poprawienie się sytuacji bytowej rodzin z dziećmi niewątpliwym wpływ ma realizacja rządowego Programu Rodzina 500+. Ze sprawozdania Wydziału Polityki Społecznej Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie dot. świadczeń wychowawczych za 2018 r., wynika, iż do rodzin uprawnionych do otrzymywania świadczenia na dzieci w ramach powyższego programu w roku 2018 w województwie warmińsko-mazurskim wpłynęło ponad 878 mln zł (164 088 uprawnionych osób). Niemniej jednak część ludności naszego regionu nadal wymaga wsparcia w zakresie aktywizacji i integracji społeczno-zawodowej, co podyktowane jest nie tylko niskimi dochodami, ale też wynika z wielu innych czynników, jak odpływ w szczególności kobiet z zatrudnienia i bezrobocia do bierności zawodowej. Od początku istnienia programu „Rodzina 500+” obawiano się, że może on spowodować spadek aktywności zawodowej matek, która i tak jest wyraźnie niższa niż kobiet bezdzietnych i ojców. Chociaż w tym roku spadła stopa bezrobocia zarówno kobiet, jak i mężczyzn, w wyraźnie większym stopniu spadek ten wynikał z zaprzestania poszukiwania pracy i przejścia do bierności zawodowej. Świadczenie 500+ zmniejszyło finansową atrakcyjność zatrudnienia względem pozostania poza rynkiem pracy. Eksperci zwracają uwagę, że panie, które odchodzą z pracy wiele ryzykują. Ich decyzje z punktu widzenia sytuacji życiowej dziś są racjonalne, ale ich koszty mogą być wysokie. Będą nimi utracone umiejętności (lub nienabywanie nowych), co przy szybko zmieniającym się rynku pracy oznacza kłopoty z ponownym zatrudnieniem. Ważne jest aby nadal wspierać rodziny, ale powinny towarzyszyć temu działania ułatwiające kobietom powrót do pracy. Tego rodzaju programy są obecnie adresowane do bezrobotnych, zarejestrowanych w urzędach pracy. Natomiast problem ten nie dotyczy wyłącznie ich. Wiele matek, które decydują się zostać w domu z dziećmi, nie rejestruje się jako bezrobotne, pozostają natomiast bierne zawodowo.

Odpowiedzią na te problemy są m.in. działania w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020. W ramach środków z powyższego Programu możliwe jest wsparcie dla osób, rodzin lub otoczenia osób zagrożonych ubóstwem i/lub wykluczeniem społecznym z wykorzystaniem instrumentów aktywnej integracji o charakterze: społecznym, zawodowym, edukacyjnym, zdrowotnym. Ze środków RPO WiM 2014-2020 możliwe jest również finansowanie funkcjonowania podmiotów integracji społecznej tj. centrów i klubu integracji społecznej, zakładów aktywności zawodowej, warsztatów terapii zajęciowej oraz podmiotów działających na rzecz aktywizacji społeczno-zawodowej. Możliwość uczestnictwa w działaniach reintegracyjnych oferowanych przez podmioty ekonomii społecznej jest szansą na poprawę sytuacji osób i rodzin korzystających długotrwale ze świadczeń pomocy społecznej oraz osób z kręgu wykluczenia społecznego. Ważnym podmiotem z obszaru ekonomii społecznej, są spółdzielnie socjalne, które wprowadzają schematy przedsiębiorstwa do rozwiązywania problemów socjalnych i środowiskowych. Być może ten nurt w gospodarce regionu pozwoli na jeszcze większe zmniejszenie się skali bezrobocia, a co za tym idzie – dalszy spadek liczby osób i rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w województwie warmińsko-mazurskim.